

KC

MEDSKAPANDETRAPPAN

KCs guide till medskapande
och delaktighet i öppen
ungdomsverksamhet

NERA MEDSKAPANDE!

Ungdomsverksamheten är ungas egen arena för att förverkliga idéer, få sina förslag tagna på allvar och växa genom delaktighet.

Här kan unga – tillsammans med andra – påverka sin fritid både genom att göra sin röst hörd och genom att vara med och driva verksamheten.

När unga ges utrymme att påverka stärks engagemang, ansvarstagande och känslan av sammanhang – samtidigt som verksamheten utvecklas och blir mer relevant. Och unga som medskapar verksamhet inspirerar andra att bli delaktiga!

Ett metodverktyg för medskapande och delaktighet

Det är inte alltid lätt att få till meningsfull delaktighet. Tillsammans med ungdomsarbetare från våra medlemskommuner, och med stöd av Sveriges Ungdområd, Skarpnäcks folkhögskola och ungdomar i ungdomsverksamhet, har KC därför tagit fram tre verktyg för medskapande och delaktighet i öppen ungdomsverksamhet.

Beslutstrappan

Visar olika steg av inflytande i besluts- & planeringsprocesser

Medskapandetrappan

Synliggör hur unga medskapar aktiviteter och verksamhet på olika sätt

Utvärderingstrappan

Tydliggör olika nivåer av inflytande i utvärderings- & konsultationsprocesser

Med de tre trapporna vill vi visa att det finns olika sätt att delta och att unga kan vara delaktiga på olika sätt vid olika tillfällen. Trappmodellen synliggör också vikten av ett aktivt ungdomsledarskap i de olika stegen.

Målet är inte att alltid vara högst upp på trapporna, utan att så många unga som möjligt inkluderas på meningsfulla sätt i verksamhetens olika delar – från planering och beslut till genomförande och utvärdering.

Grundläggande principer enligt Europeiska Chartersn

Enligt Europeiska principer och riktlinjer för lokal öppen fritids- och ungdomsverksamhet ska ungdomsverksamhet;

- bygga på frivilligt deltagande – på att unga människor är aktiva i den öppna ungdomsverksamheten utifrån egen vilja och motivation;
- bygga på och svara mot ungas självupplevda behov, intressen, idéer och erfarenheter, och på så sätt ge mervärde och/eller glädje i livet;
- skapas, organiseras, planeras, förberedas, utförs och utvärderas tillsammans med eller av unga;
- bidra till ungas personliga och sociala utveckling genom icke-formellt och informellt lärande;
- sträva efter att stärka unga människors självbestämmande, autonomi och tillgång till sina rättigheter;
- ha ett helhetsperspektiv på unga och möta dem där de är, som kapabla individer och primära resurser i sina egna liv och för samhället som helhet;
- främja kritiskt tänkande och kreativitet såväl som mänskliga rättigheter, demokratiska värden och aktivt medborgarskap;
- vara aktivt inkluderande och erbjuda lika möjligheter till alla unga.

LEDARSKAP FÖR MEDSKAPANDE

Medskapande och delaktighet uppstår inte av sig självt. Det kräver ett aktivt och medvetet ungdomsledarskap där vuxna skapar förutsättningar för unga att bidra, påverka och ta ansvar.

Genom att arbeta relationsbaserat, vara lyhörd för ungas initiativ och samtidigt erbjuda stöd och struktur kan ungdomsarbetare öppna dörrar för verkligt inflytande. Det handlar både om att ge utrymme för ungas idéer och om att skapa trygga ramar där delaktighet kan växa fram på ett hållbart sätt.

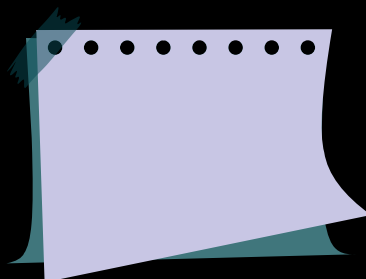
- Utgå från ungas vilja och förutsättningar
- Skapa öppningar och sänk trösklar för deltagande
- Bygg arbetet på tillit, lyhördhet och mod att släppa kontroll
- Möjliggör flexibilitet, egenorganisering men också möjligheten att dra sig ur
- Var tydlig med roller, ansvar och förväntningar
- Ta vara på rätt timing och spontanitet
- Dela information/kunskap i personalgruppen och gör alla till medspelare
- Ge tydlig och detaljerad återkoppling – som till en arbetskollega
- Unga ska kunna röra sig upp och ner på trappan. Ibland behöver unga hjälp att steppa ner för att undvika överbelastning.

BESLUTSTRAPPAN

Öppen ungdomsverksamhet (ÖUV) ska utgå från ett rättighetsbaserat ungdomsperspektiv där unga ges reell möjlighet att vara med och forma verksamheten. Unga kan – och bör – involveras på olika nivåer i beslut som rör exempelvis lokaler, inköp och verksamhetsplanering.

ÖUV fungerar också som en demokratiplattform som kan bidra till att ungas röster hörs även utanför verksamheten, till exempel genom ungdomsråd, konsultationer och demokratiworkshops.

Genom att kombinera olika steg på beslutstrappan kan fler unga nås – exempelvis genom breda konsultationer, arbetsgrupper som tar fram förslag och, i vissa fall, fattar beslut.

EN PLANERINGSTRAPPA

Under planeringsfasen för ett projekt/verksamhet kan unga delta på samma 4 sätt som i beslutstrappan. Planeringen följs oftast av en medskapandeprocess där samma, eller andra, unga kan delta på något av de fem stegen i medskapandetrappan.

BESLUTSTRAPPAN

BESLUTA

Unga är med och beslutar om verksamhetens innehåll

- Unga ingår på lika villkor med vuxna i beslut, ex i arbetsgrupp
- Unga ges delegerad beslutsrätt i avgränsade områden, även om ramverket är satt.

RESONERA

Unga inkluderas att tycka till om förslagen och resonera med vuxna

- Unga ingår i arbetsgrupper
- Unga resonerar om resultaten av konsultationer tillsammans med vuxna.
- Unga deltar i anställningsintervjuer

FÖRESLÅ

Unga får gemensamt utveckla och ge förslag

- Ungas förslag för verksamhet, miljö och aktiviteter samlas in och tas på allvar.
- Förslagslådor, konsultationer i workshops, digitalt eller enkäter.

LYSSNA

Unga får information om vad som ska ske

- Unga informeras om aktiviteter i verksamheten
- Unga informeras om beslut som tagits som påverkar verksamheten - tjänster, budget mm

MEDSKAPANDETRAPPAN

Det finns många olika sätt att vara delaktig!

Medskapandetrappan är ett verktyg för att skapa tydlighet - både för ungdomsledaren och unga. Läs mer om varje steg på följande sidor, och utmana dig själv med att reflektera över var och hur unga kan involveras på ett meningsfullt sätt i verksamheten.

SJÄLVSKAPARE

Här är det unga som leder

MEDSKAPARE

Unga & vuxna driver tillsammans

MEDARRANGÖR

Tydligt ansvar
- lagom stort

MEDHJÄLPARE

Hjälpa till

DELTAGARE

Vara med

DELTAGARE

Unga är med på en aktivitet eller i verksamheten.

Att bli deltagare är det viktigaste steget i medskapandetrappan. Den öppna verksamheten har en viktig kompensatorisk roll för att inkludera alla unga. Därför är det avgörande att ha låg tröskel så att alla unga ska känna sig välkomna och vilja delta - kanske först som deltagare.

Det krävs ett aktivt ledarskap för att unga ska delta. Ungdomsarbetsarens roll innebär bland annat att:

- Att erbjuda ett utbud som intresserar
- Skapa trygga relationer och en inkluderande kultur
- Skapa tillgänglighet och låg tröskel (gratis, öppet, inkluderande)
- Erbjuder motivation, stöd och ibland sällskap första gången

Att inkludera fler i fritiden

För att nå så många unga som möjligt behöver vi sänka trösklarna för deltagande. Platsbundna aktiviteter, som spontanidrott på helgkvällar, och samverkan med föreningar för att bredda utbudet är viktiga pusselbitar. Uppsökande arbete för att bygga relationer, sprida information och skapa broar till deltagande är också centralt.

MEDHJÄLPARE

Unga hjälper till på ett enkelt och begränsat sätt

Att spontant hjälpa till med en mindre sak är ofta det första och enklaste steget till ökad delaktighet. Det handlar om mycket mer än själva uppgiften – om att bli sedd, betrodd och inkluderad, och om att få bidra med en liten pusselbit till något större.

Genom att hjälpa till blir unga en del av gemenskapen och medskapare av verksamheten. Här är ledarskapet avgörande och ungdomsarbetarens roll blir den som leder och möjliggör.

Ofta är det en enkel fråga eller ett erbjudande från ungdomsarbetaren som öppnar för att bli medhjälpare. Positiva förväntningar och motivation kan uppmuntra engagemang, men utan krav eller press.

Uppgifterna kan vara mycket små, som att handla ketchup, eller mer omfattande, som att hjälpa till med ljud och ljus vid en konsert.

Exempel på att vara medhjälpare:

- Förberedelser inför verksamhet: baka, handla, pynta, komma med idéer
- Praktisk logistik tillsammans med ungdomsarbetare: montera, ta fram material, ställa i ordning
- Medverkan vid aktiviteter eller arrangemang: ljud, ljus, garderob

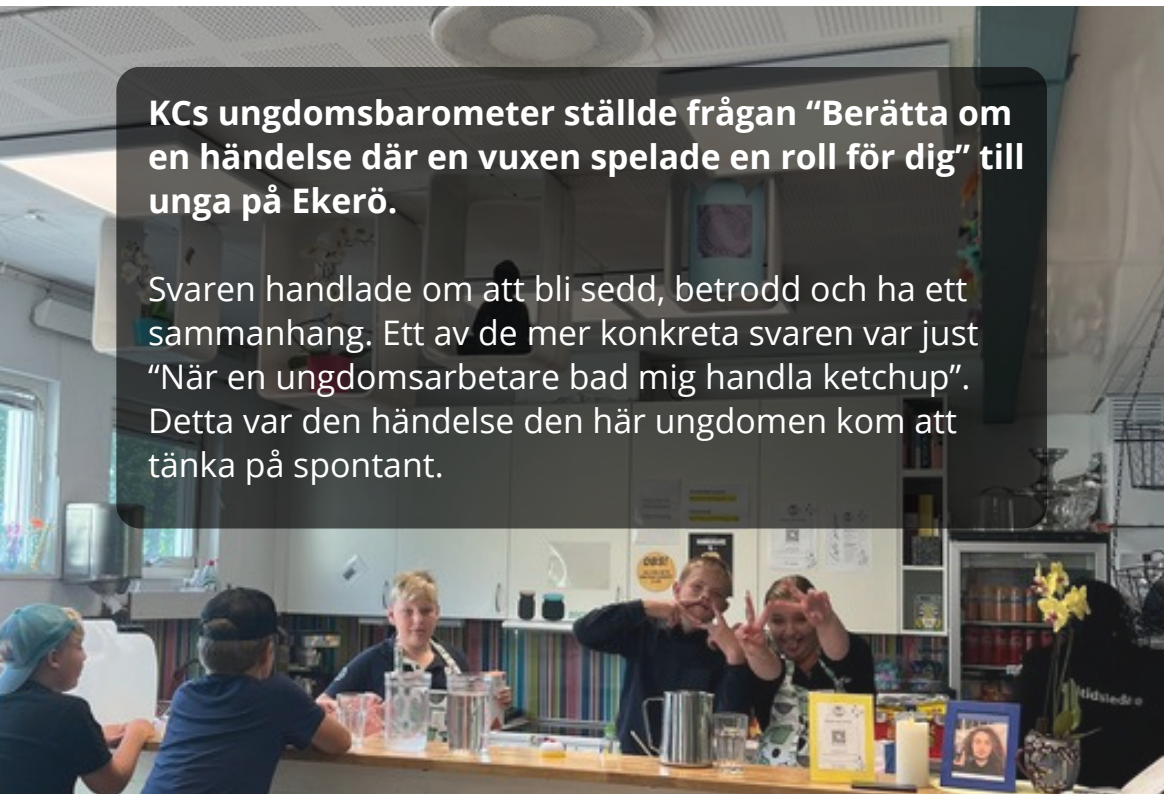
UNGDOMSARBETARENS ROLL: "LEDAREN"

- Uppmärksamma och ta tillvara ungas vilja att engagera sig i vardagen
- Vara öppen, lyhörd och flexibel
- Bjuda in med tydliga och rimliga uppdrag
- Skapa trygghet, visa engagemang och se alla unga
- Ge direkt och bekräftande återkoppling samt visa nyfikenhet inför den ungas upplevelse av ansvaret
- Säkerställa att ansvaret är lagom stort och inte enbart vilar på den unga
- Skapa utrymme för lärande

KCs ungdomsbarometer ställde frågan "Berätta om en händelse där en vuxen spelade en roll för dig" till unga på Ekerö.

Svaren handlade om att bli sedd, betrodd och ha ett sammanhang. Ett av de mer konkreta svaren var just "När en ungdomsarbetare bad mig handla ketchup". Detta var den händelse den här ungdomen kom att tänka på spontant.

MEDARRANGÖR

Unga har en tydlig roll med ett begränsat ansvar - utan att ta helhetsansvaret

När unga är medarrangörer har de en tydlig roll med ett begränsat och lättöverskådligt ansvar. De har mandat att utforma sin del av aktiviteten, medan helhetsansvaret ligger hos någon annan. I denna roll fungerar ungdomsarbetaren ungefär som en "projektledare" eller "chef" i ett arbetslag.

Det kan vara svårt för unga att se vilka möjligheter som finns att vara medarrangör. Därför behöver ansvarsområden synliggöras, inbjudan till deltagande vara tydlig och motivation skapas. Ofta blir uppdraget mer meningsfullt när flera unga delar ansvaret tillsammans. Engagemanget kan vara både planerat och spontant.

Exempel på att medarrangera:

Ansvar för en del av helheten

Unga ansvarar för ett specifikt område, till exempel ett inslag under ett arrangemang (dansstop), ett rum (pynta), en aktivitet (hålla i en quiz) eller en funktion (garderober).

Skapande inom givna ramar

Unga får utrymme att själva utforma innehåll, miljö eller aktivitet inom tydliga ramar och förväntningar. Exempelvis ett skräckrum på en Halloweenfest.

”

När det arrangeras konserter på Demo sker det alltid på ungas initiativ. Det blir också en möjlighet för unga att medarrangera olika delar – till exempel sköta ljuset eller vara konferencier för kvällen.

Carl Wigur

Musik & Eventansvarig Fritidsledare
Demo, Danderyd

Ungdomsarbetsarens roll: “PROJEKTLEDAREN”

- Identifierar vilka roller som kan fyllas av unga med klara förväntningar
- Matchar uppdrag med intresse och förmåga.
- Ställa coachande frågor och ge unga utrymme att själva forma lösningar
- Möjliggöra och delegera ansvar
- Synliggöra helheten genom avstämningar och återkoppling
- Ger förutsättningar att lyckas, stöttar, motiverar och stärker självförtroendet
- Säkerställer trygghet och vuxennärvaro vid behov

MEDSKAPANDETRAPPAN

MEDSKAPARE

Unga delar ansvar för hela projektcykeln i ett partnerskap med ungdomsarbetaren, även om ungdomsarbetaren kan hålla ihop helheten.

När unga är medskapare delar de ansvar med ungdomsarbetare i ett partnerskap. Beslut om innehåll, ansvar och genomförande fattas gemensamt.

Alla gör inte allt – ansvar fördelas utifrån intresse och förutsättningar. Ungdomsarbetaren är en "medspelare" i processen, som kanske på grund av sin roll/sitt yrke får ta större ansvarsbitar i projektet.

Exempel på medskapande:

Gemensamma projekt och aktiviteter. Unga och ungdomsarbetare planerar, genomför och följer upp projekt tillsammans, till exempel temakvällar, arrangemang eller utflykter.

Delat ansvar i projektgrupp Ansvarsområden delas upp inom gruppen, men man träffas regelbundet för samordning så att alla har helhetsbilden.

Utformning av innehåll och miljö. Unga är med och skapar innehåll, aktiviteter eller miljöer inom givna ramar, till exempel hur ett rum ska användas eller hur ett arrangemang ska se ut.

UNGDOMSARBETARENS ROLL: "MEDSPELARE"

- Sätter ramar och skapar förutsättningar
- Gemensamt med unga beslutas vad som ska ske och hur ansvar fördelas
- Samordnar och säkerställer kontinuitet och återkoppling
- UA kan ha huvudansvar, delat ansvar, lika ansvar eller mindre ansvar än unga. UA tar de delar som unga inte kan eller bör ta och skapar förutsättningar.
- Är nav för samverkan med externa aktörer
- Möjliggör att unga och vuxna tillsammans driver projektcykeln

Jag är ute i skolor och hittar personer som vill vara med i en projektgrupp som med regelbundna träffar förbereder, och sedan gemensamt genomför aktiviteter och projekt.

Det kan handla om en konsert, en turnering, en festival...Det ska bygga på ett intresse hos unga och deras möjlighet att forma projektet själva.

Jag finns bara med för att skapa förutsättningar som att ordna lokaler eller ge information som behövs. Unga är bättre projektledare än många ungdomsarbetare - det ska vi inte glömma!!!

Monica Olsson

Lov och event koordinatör
Ung och fritid, Haninge

”

SJÄLVSKAPARE

Unga har helhetsansvaret för skapande och genomförande av verksamhet - stor eller liten - genom hela projektcykeln.

När unga är självskapare driver de hela processen – från planering till genomförande och utvärdering. Det kan vara allt från ett större projekt till en spontan aktivitet i stunden. Ungdomsarbetaren finns som stöd på förfrågan – som en ”konsult”.

Exempel på självskapande:

- **Självdrivna aktiviteter och sammanhang**

Här initierar, driver och genomför unga en viss aktivitet - tillfälligt eller återkommande. Projektgruppen kan vara formell eller informell, one-off eller permanent. Det kan handla om två kompisar som får en idé om vad de vill göra på kvällen, förbereder och genomför aktiviteten själva.

- **Föreningar, klubbar, ungdomsgrupper**

Det kan också handla om permanenta grupper (ex klubbar, föreningar eller ungdomsråd) som möts regelbundet för att spela brädspel, repa eller genomföra andra aktiviteter själva.

- **Delegerat ansvar med egen budget**

Det kan handla om att unga tilldelas ett mandat att själva bestämma över och organisera ett visst ansvarsområde. Till exempel ta fram ett nytt utbud i spelhörnan eller pysselbordet.

- **Unga självskapar i nuet**

Spontana initiativ/sammanhang mellan unga så som en aktivitet eller dialog.

UNGDOMSARBETARENS ROLL: "KONSULTEN"

- Förutsättningar skapas genom att upplåta lokaler, ge information, kontakter och tillgång till finansiering
- Rollen är en resurs på förfrågan – som medhjälpare eller medarrangör snarare än drivande aktör
- Stöd ges i form av motivation och bollplank, med nyfikenhet snarare än coachning
- Funktionen som institutionellt minne: föra vidare erfarenheter, kunskap, tidigare lösningar, vanliga utmaningar och tillgängliga resurser

Unga kan ansöka om stöd eller en egen microbudget för sitt projekt inom kultur. Det kan handla om pengar till att ordna en konsert, en utställning, eller en aktivitet.

Unga planerar, förbereder och genomför projektet själva, men kan be om hjälp vid behov. Bland annat hålls ett uppstarts möte där UA kan ge information, bistå med kontakter, lokaler och annat. Efter projektet genomför de unga en utvärdering.

Pepe Herrera
Ungdomscoach, Lidingö

”

UTVÄRDERINGS- & KONSULTATIONSTRAPPAN

När unga inte inkluderas i utvärderingen riskerar viktiga perspektiv att gå förlorade – precis som i konsultationsprocesser. Därför är det viktigt att involvera unga i utvärderingen av verksamheten.

Unga kan delta på olika nivåer i utvärderingsprocessen. Ett brett underlag kan skapas genom att många unga som berörs får dela sina erfarenheter och synpunkter. Därefter kan en mindre grupp unga vara med och tolka materialet och formulera slutsatser.

Avslutningsvis är återkoppling avgörande – att berätta vad utvärderingen ledde till och hur ungas perspektiv har tagits tillvara.

UTVÄRDERINGS- & KONSULTATIONSTRAPPAN

OUTPUT

Unga formulerar
slutsatser och lärdomar

- Arbetsgrupper eller fokusgrupper resonerar och formulerar slutsatser & lärdomar.
- En output som tar med sig erfarenheter/lärdomar framåt.

TOLKA

Unga får tolka den
insamlade
informationen

- Arbetsgrupper eller fokusgrupper resonerar och tolkar den insamlade informationen
- Med eller utan vuxna

GE INPUT

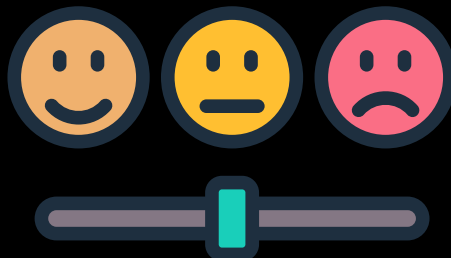
Unga ges möjlighet att
bidra

- Utvärderingsenkäter
- Fokusgrupper
- Konsultationsprocesser som ungdomspaneler, enkäter mm

LYSSNA

Unga får ta del av
resultatet av den
genomförda processen

- Ta del av resultaten av en utvärdering
- Ta del av resultaten av en konsultation

kc-ungdomsverksamhet.se